

Исидора Секулић: Велика је ствар ћутање

По који пут се у животу враћам на тачку из оставштине старог Рима: ћутати, ћутим, ћутање. Благо онима који су род тима трима стварима.

Кад ћутимо у себи то је сасвим неко особито стање изван сваке конкретне реалности. У животу, човек је ограничен; у себи он је неограничен, краја му нема. Наравно, под условом да дубоко ћутимо и да дубоко у себи ћутимо. Дубоко ћутање и дубока самоћа, две апсолутно духовне ствари у човеку.

Говором се кажу велике важне дивне ствари, али све у ограничењима. Може читалац продужити ограничења у књизи ако заклопи књигу и потоне у ћутање. Али зашто није и писац потонуо? Потонуо је, само што се оно из дубоког ћутања не да рећи.

Најпрецизније и најсуштинскије знамо оно што не можемо никада исказати.

Језик сâм је ограничен. Једнако се развија али једнако вене и опада. Што је говорено и писано пре педесет година, чудно је и смешно данас.

Како је говорено пре сто година, то је гротескни дијалект. Данас, то исто казало би се сасвим другачије језиком који ће, дакако, постати у име Божије такође гротескни дијалект. А што је пре триста година говорено и писано, то је мртав језик, то је књизи фотографисан покојник.

Ћутање, напротив, увек је исто. Оно дубоко ћутање, да нагласимо опет. Плитко ћутање, са стегнутим устима очима упереним у савременост и савременике у свакидашње планове, бриге, амбиције, мржње, освете, то није ћутање, то је разговор шапутав и прикривен на површини човека и ствари. Дубоко ћутање је духовна суштина.

Ко уме дубоко ћутати, дато му је да изађе из ограничења, да има додир, као душе Платонове, са суштинама. Ко лепо говори, моћан је земаљски, ко дубоко ћути, моћан је васељенски. Кад је човек сав духован и сав суштина, он мора бити нем, непомичан, сâм. Онда је изашао из живота свакодневног, онда је део васељенског ума. Отуда је тако силан симбол тако силан човек изведен у камену од генијалног ума и генијалних руку.

Шездесет секунди ћутања довољно је да човек духом такне онолико колико говором не може ни за шездесет дана.

Са малим свећицама тога духа откривају људи све тајне у материји. А велике буктиње духа виде они који могу дубоко ћутати, који могу изаћи из ограничења.

Дубоко у себи, где човек не лаже ни себе ни друге, дубоко у себи човек осећа: Боље би било један минут накнадног ћутања заменити са више минута претходног ћутања.

Из рукописа Исидоре Секулић